

Lhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravnništvo
»Zarja«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica števil. 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno. Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštnine proste.

Oglasi po dogovoru.

Proletarci vseh dežel, združite se!

V Ljubljani, v soboto 9. septembra 1922.

Ne demagogija, resno delo vodi k zmagi!

Podunavska konfederacija.

Že med vojno, zlasti pa po pomolu srednje Evrope, se je jako mnogo razpravljalo o podunavski konfederaciji, oziroma zvezi dežel in držav, ki se razprostirajo ob obeh straneh srednjega in dolnjega Dunava. Že takrat smo morali vedeti, da Avstrija propade ob usodi, ki jo je zadela, da pa tudi Jugoslavija, Madžarska, Čehoslovaška, Poljska, Rumunija in Bolgarska ne bodo lahko prebolele posledice vojne, če ne sklenejo gospodarske zveze, ki kolikor-toliko tvori obsežno gospodarsko enoto. Na tem ozemlju imamo poljedelstvo, industrijo, premog in mnogo izvoznega blaga. Le nekaj važnejših surovin se mora uvažati, kar se pa več kot kompenzira z izvozom poljskih pridelkov in industrijskih izdelkov.

Resni politiki so pred tremi leti, ko je šovinizem še huje divjal kakor danes, to vprašanje opetovano naglašali. Toda čakati smo morali, da je gospodarska politika po eksperimentih neizkušenih „strokovnjakov“ skrahljala. Šele danes se pojavljajo rahli znaki te smeri gospodarske politike.

V Pragi so imeli zastopniki male antante konferenco. Tam so govorili o gospodarskem položaju in poročila pravijo, da se je napravila med Čehoslovaško in Jugoslavijo gospodarska pogodba, po kateri dobe Čehi naše vino, mi pa češko pivo. Če pogodba ne obsega drugega, je to jako malo in je politična poteza (volilna) za vinogradnike in proti pivarnam, ki še niso „nacionalizirane“. Vsekakor je pa ta dogovor pričetek nove orijentacije, ki smo je doslej docela pogrešali.

Gospodarski podunavski federaciji pripisuje tudi italijanski minister Schanzer (za zunanje stvari) veliko važnost. Seveda ima pri tem svoje namene. Čehoslovaška napravlja pogodbo z nami, da ustavi dviganje češke krone, ker ji grozi sicer industrijska kriza, če češka krona preveč porase. Italija pa uvideva, da potre-

bujeta Reka in Trst krepko gospodarsko zaledje in mecena, ki bi ju vzdrževal, kakor je prej delala Avstrogrska. Italija ne more podpreti Trsta in Reke, ker ima sama na polotoku pristanišča, ve pa, da se promet v teh dveh lukah dvigne, če bi bila v njiju zaledju velika gospodarska enota. V tej federaciji pa hoče biti tudi Italija.

Kakor pa danes stvari stoje, bi taka federacija še ne rešila Reke in Trsta, ker gravitira velik del teh interesov na Solun in Dalmacijo. Reka in Trst pa potrebujejo močnega mecena, ki ima vitalen interes, da je Trst izhodišče na morje. Jugoslavija, Bolgarija, Rumunija in Poljska pa tega interesa nimajo v prvi vrsti.

Iz tega sledi, da Reka in Trst v italijarskih rokah ne moreta vzcveteti.

Schanzerjeva sebična želja se torej še dolgo ne bo izpolnila. Tudi ni gotovo, kdaj pride do podunavske federacije ali ne, ker so med posameznimi pritlikavimi državami vedno jako napete politične razmere. Razumni politiki pa bi vsa budalašta nasprotja opustili, ustvarili veliko gospodarsko enoto, se naslonili na vzhod, kjer je tudi vir našega narodnega gospodarstva. S stvoritvijo take gospodarske sile, bi se dalo uvesti srednjeevropsko valuto, se otestiti izkoriščanja po veliki antanti in dvigniti svojo lastno gospodarsko silo. In če tega ne napravijo politiki, ki eksperimentirajo z gospodarsko politiko, kakor pravi „Jutro“, potem jim že danes lahko povemo, da nas bodo do tja prieksperimentirali, kjer je danes Avstrija. Po isti poti hodimo: polagoma kakor prej v Avstriji, a nazadnje bomo napravili skok — v temo.

Pa, kaj pišemo to? Gospoda nimamo ušes; mi pa nimamo kaj izgubiti. Trpeli bomo v krizi, kakor trpimo danes, toda poraz doživi tisti, ki z državno gospodarsko politiko že štiri leta eksperimentirajo.

Socialno zavarovanje.

O novem zakonu o zavarovanju delavcev se čuje najhujša kritika. Toda kritika, ki gleda predvsem le tehnično, organizatorično stran, ne pobavi pa se z vprašanjem, kako spraviti današnje socialno zavarova-

nje v sklad z gospodarskim momentom, kako spraviti socialno zavarovanje v sklad s stalnim padanjem naše valute? — Socialno zavarovanje bazira na številčno določenih zneskih, tako glede višine zavarova-

vane mezde, kakor glede določanja dajatev in prispevkov.

Že v predvojni dobi je bilo treba slediti splošnemu padcu novca in zvišati te določene številke. Vendar pa je ostalo to brez hujših posledic, ker je ostal novce vsaj deloma daljšo dobo stabilen.

Padec valute pa je danes tako nagel, da spravlja socialno zavarovanje v težko krizo in ogroža njegov obstoj. — Kajti, valuta pada tako naglo, da je praktično neizvedljivo, sproti povišavati te fiksne številčne postavke, ter mora socialno zavarovanje plačevati rente, ki temelje na prispevkih celo predvojnih let. Vsled tega socialno zavarovalni zavodi nimajo sredstev, da bi sproti zvišavali dajatve, ki bi odgovarjale dejanski vrednosti denarja. Socialno zavarovanje je zato v resni nevarnosti, da izgubi svoj praktični pomen, dasi je bilo doslej glavna točka naše socialne politike. Današnje socialno zavarovanje težko vara tiste ljudi, ki so plačevali dobre, zdrave, težko zaslužene novce, pa dobivajo sedaj malo vredne papirnate dinarje.

Kako odpomoči temu, to je glavni problem današnjega socialnega zavarovanja. Neizvedljivo je, uvesti po zgledu premakljivih mezd tudi premakljive rente, katerih višina bi se določala po vsakokratnem indeksu najvažnejših življenjskih potrebščin, kajti višje mezde se krijejo sproti iz zvišanih dohodkov podjetja, ki jih številčno izkaže podjetje avtomatič-

no pri padajoči valuti. Renta pa sloni na prispevkih, ki so bili vplačani v boljši valuti, ne da bi bila dana možnost, zenačiti rente z avtomatičnim povišanjem prispevkov vsakokratnemu stanju valute.

Dosedanja zakonodaja, ki je skušala z zvišanjem zavarovalnega maksima odpomoči tem razmeram, je povsem nezadostna in nezadovoljiva. — Mesto novelizacije zakona o zavarovanju delavcev pa se najraje razvije razprava, če bi ne kazalo nadomestiti rento v denarju z rento, ki bi izpopolnila zdravniško oskrbo, nudila oskrbo v zdraviliščih, in povečala intenzivnejše posredovanje dela. Te dajatve bi morda nudile vsaj deloma nadomestilo za rente v denarju, čeravno bi seveda nikdar ne bile enakovredne denarnim rentam.

Gospodarski problem dokazuje, da je socialno zavarovanje v težki krizi in da gre za obstoj cele ustanove. — Kdor vidi v socialnem zavarovanju mogočno kulturno pridobitev človeštva, mora stremeti za tem, da bo socialno zavarovanje preživevalo to krizo, četudi trenutno obremenjeno z napakami, nedostatki in sicer, da bo ostalo socialno zavarovanje pravna ustanova, ne pa nov način ubožne oskrbe.

Vse reforme, in vsi predlogi, predvsem pa vse strankarsko politične težnje se morajo umakniti najvišjemu principu, da je nad vsako reformo ohranitev socialnega zavarovanja. In k ohranitvi socialnega zavarovanja naj služijo vse reforme.

Brezposelne podpore.

Minister za socialno politiko je po finančnem zakonu, obnarodovanem 31. julija 1922 v Službenih Novinah, pooblaščen pobirati za podpiranje brezposelnih, za osnovanje delavskih azilov in povračevanje potnih stroškov delavcem, ki potujejo iskati delo, posebne doklade, največ 3%, od vseh delodajalcev in delavcev, za katere veljajo določbe zakona o zavarovanju delavcev. Ti prispevki se bodo plačevali obenem in in na isti način kot bolniško-zavarovalni prispevki.

Pustimo ob strani, da zakon ne pove, ali naj se pobirajo ti prispevki od dejanske ali le od zavarovane mezde. Pustimo ob strani tudi žalostno činjenico, da je postavka 3% vzeta „iz zraka“, kajti, ministrstvo nima niti statistike o brezposelnosti

v Jugoslaviji, niti nima do danes izdelanega proračuna o uporabi teh dajatev. Ravno tako pa seveda še nima ministrstvo niti prilične slike, koliko bo donášala ta doklada.

Posebej bo treba govoriti tudi o tem, zakaj se danes delavstvu brez zaslišanja iznova nalagajo bremenja in to ravno v času, ko bije najtežji boj za obstanek.

Finančni zakon določa torej, da se pobira ta prispevek od vseh delodajalcev in delavcev, toda z omejitvijo: le od tistih, ki so zavarovani. Za podlago pobiranju jemlje torej zakon doslej izvedeno socialno zavarovanje v državi. Ker pa je bolniško, nezgodno zavarovanje izvedeno v posameznih pokrajinah naše države sila različno, tako je n. pr. v Sloveniji pritegnjen v zavarovanje

LISTEK.

F. E.:

Dalje.

Zgodovina socializma v Srbiji.

Pravtako burno se je razvijalo tedanje notranje politično življenje Srbije. L. 1882. se je proglasil Milan za kralja in sklenil tesno zvezo z Avstrijo, ki naj bi mu jamčila za prestol. Vključil ni bil mnogo volje za ustavno vladanje, kar je vzbujalo ostro opozicijo med mladim izobraženstvom, ki se je l. 1881. organiziralo v radikalno stranko in dobilo kmalu med ljudstvom odločujočo premoč. Milan je skušal streti to opozicijo s silo, kar je rodilo med narodom celo oborožen odpor (zaječarska buna). Upor je bil pa zadušen in voditelji vrže in ječe, le nekaterim se je posrečilo pobegniti v inozemstvo (med temi tudi Nikoli Pašiću). Odslej je postal Milanov režim še ostriši in samovolnejši, a nesrečna vojna z Bolgarijo (l. 1885.) mu je končno omajala prestol. L. 1888. je moral pristati na novo moderno in svobodomiselnost ustavo in spoznavši popolen neuspeh vse svoje

politike se je že naslednjega leta odrekel prestolu na korist svojemu sinu Aleksandru.

Ti burni zunanje in notranje politični dogodki seveda niso mogli ugodno vplivati na kulturni in gospodarski položaj dežele. Dolgotrajne vojne so uničile še ono malo blagostanje, ki je vladalo vsaj po nekaterih krajih dotlej, in vsepovsod je bilo opaziti rapidno pavperizacijo. Kmet, ki je bil edini gospodarski faktor v državi, je propadel popolnoma, obrt in trgovina sta bili pa komaj v povojih in se vsled notranjih političnih zmed nista mogli dvigniti nikamor. O industriji seveda še ni bilo niti sledu razen nekaterih večjih vojaških delavnic. Tudi v tej dobi zato še ni bilo mogoče govoriti o kakem izrazitem delavskem razredu, kvečjemu o popolnoma obubožanih in nepismenih kmetijskih masah, ki seveda še dolgo niso mogle postati nositelj nobenega sistematičnega gibanja in nobene višje ideje.

Predstavitelj vsega modernega političnega in kulturnega napredka je bil zato v tej dobi le del mladega izobraženstva, ki se je izšolal in vzgojil po večini v inozemstvu in se ni hotel udinjati nasilnemu in korumpiranemu režimu. In glasnika tega mladega izobraženstva sta bila v kulturnem

oziru mladi bolgarski emigrant Ljuben Karavelov, v političnem in organizatoričnem oziru pa — Svetozar Marković.

Svetozar Marković je bil rojen l. 1846. v Zaječaru kot sin policijskega uradnika. Ljudsko šolo je obiskoval v Rakovcu in Jagodini, nižjo gimnazijo v Kragujevcu, višjo pa v Belgradu. Od l. 1863. do 1866. je poslušal na belgrajski „veliki šoli“ tehniko, nato je pa odšel kot državni štipendist na tehniko v Petrograd in l. 1869. še v Zürich. Ker je izgubil l. 1870. iz političnih razlogov državno podporo, se je vrnil v domovino, kjer se začne z njegovim nastopom popolnoma nova doba srbskega političnega in kulturnega življenja. Najprej je ustanovil list „Radenik“ (1870—1871), prvi socialistični list na Balkanu, a kmalu je moral pobegniti pred zasledovanji vladajoče reakcije v Novi Sad. L. 1873. se zopet vrne v Srbijo in se vrže z vsem ognjem v politično borbo. V Kragujevcu je izdal liste „Javnost“, „Glas javnosti“ in „Osvobodjenje“ ter predsedal l. 1874. devet mesecev v ječi. Tu težko zboli in na potu na jug ga zasači dne 26. februarja 1875 v Trstu smrt.

(Dalje prth.)

znatno višji odstotek zavarovanju zavezanil kot (v Dalmaciji, Bosni, Srbiji, Hrvatski, — bodo posamezne pokrajine nerazmerno obremenjene, delavstvo posameznih pokrajin pa deležno podpor v enaki višini. — Izključeno je, da bi pristalo ministrstvo za socialno politiko na to, da bi upravljal ta brezposelni sklad posamezne pokrajine same. Brez ugovora bo moralo ministrstvo pristati vsaj na to, da bodo dajatve posameznim pokrajinam vsaj prilično v enakem razmerju s podporami, ki jih bodo posamezne pokrajine deležne. Le na ta način bo tudi delavstvo v ostalih pokrajinah interesirano še bolj na tem, da se bolniško in nezgodno zavarovanje v resnici izvede.

Ker boj proti brezposelnosti ne sme videti glavne naloge v tem, da nudi brezposelnemu gmočno pomoč, marveč, da preskrbi brezposelnemu delo, je umevno, da bodo morale upravljati ta sklad le državne borze dela. Sedaj pa že vidimo, da je ekonomski tozadevno izvajanje zakona neizvedljivo dotlej, da bo izveden zakon o zaščiti delavcev, ki predvideva v vseh pridobitno krepkejših središčih kraljevine Srbov, Hrvatov

in Slovencev krajevne borze dela. — Ja, ja, graditi je treba, staviti je treba kamen na kamen po gradbenem načrtu, ne pa tja v en dan, brez premisleka, brez glave! —

Kakor stoje stvari danes, bodo ravno pokrajine, kjer so borze dela redko sejane, brezposelni sklad črpalje, vanj pa le malo ali nič prispevale.

O delavskih azilih govori finančni zakon. Zakaj nam ministrstvo za socialno politiko ne pove načrtov, kje in kako misli ustanavljati delavske azile. — Na Štajerskem smo imeli že pred vojno prve začetke takih oskrbovališč. Pa pustili so jih propasti, mesto da bi gradili naprej.

V budgetu ni postavke, dasi jo je pokrajinska uprava Slovenije že predlagala.

Brez zaslišanja prizadetih je bilo uvrščeno v finančni zakon določilo, da se pobira za brezposelne posebna doklada. Naj vsaj sedaj ministrstvo stopi v stik z interesenti, ki bodo povedali, kako se naj upravlja brezposelni sklad in prevzeli kontrolo, če že ne upravo nad tem skladom. Sicer bodo pobirali ta davek, delavstvo ga bo plačevalo in preklinjalo obenem.

Bratje dela!

Svet se neprestano izčrpava v posledicah vojne, kar ovira delavstvo, da si ustvari boljšo bodočnost.

Kapitalizem neprestano seje sovraštvo med narodi, da ne bi se nimoviti razred zavedel svojih mednarodnih interesov. Dovedovali so Vam, da se vojuje svetovna vojna v dosego venčega miru. A kapitalizem se zopet pripravlja na vojno. Zato skuša mladino sistematično vzgojiti v vojni ideji. V ta namen uvajajo sistem, s katerim vzgajajo v telesnem oziru krepko mladino, toda le za to, da bi služila končnemu cilju militarizma.

Po vseh deželah podpirajo šport, ker smatrajo v njem učinkovito pospeševanje militarističnega namena. V premaganih deželah goji nazadnjaško meščanstvo šport, da zopet zbujajo nacionalno mišljenje in dviga navdušenje za maščevalno vojno. Dežele zmagovalcev se kljub protestu, organiziranega delavstva oborožujejo, da diktirajo nasilni mir. Kapitalisti zmagovitih dežel se poslužujejo športa, da vzgoje bojovito in krepko armado; vse to proti volji, da se skrajša vojaška službena doba.

Vsa meščanska športna društva so politično in gospodarsko v zvezi s kapitalizmom. Povsod širijo kapitalistično misel in s tem ustvarjajo ozračje, katerega posledica je vojna.

Proletariat naj se ne daje zavajati k podobnemu delovanju in nje-

gova dolžnost je, da mladino zdrami in o tem pouči.

Mladino je treba iztrgati iz močvirja vojne, sovraštva in izdajstva.

Šport proletarijata naj služi socializmu; bo naj posredovalec novi kulturi, ki proletarijat osvobodi. Proletarska mladina naj „zdrobi verige“ ter reši siromake iz sužnosti in izide kot vrec nove civilizacije.

Športne smeri delavstva in meščanstva ne vodijo nikdar k skupnemu cilju.

Delavski razred naj združi svojo mladino v športnih klubih in telovadnih enotah, da jim da priliko, spoznati ideje proletarijata.

Tretji mednarodni kongres delavskih športnih in telovadnih enot v Lipskem naslavlja na delavski razred ta svarilni oklic s prošnjo, naj se povsod ustanove delavske športne in telovadne enote, da vzgajajo telesno in npravstveno proletarijat.

Boj za zopetno vzpostavitev delavskega razreda se močno razvija na vseh frontah.

Šport — najmodernejši pomoček, da se zopet zbudi npravstnost mas — naj ne ostane le v rokah meščanstva.

Izstopite iz meščanskih zvez. Vstopite v „Mednarodno zvezo za telesno vzgojo in športno delo“.

Nikdar več vojne!

Naj živi kultura mednarodnega proletarijata!

Konsolidacija dela v stranki proletarijata.

Krivda, da ne pride do konsolidacije dela v proletarskem gibanju, je v prvi vrsti pri voditeljih pokreta. Ako govorim z delavcem, mi prav vsak posameznik zagotavlja, da želi sodelovati v vsem razrednozavednim proletarijatom. Izgovor, da je proletarijat ali masa, kakor voditelji navadno imenujejo delavske množice, tisti činitelj, ki ovira skupno delo, je čisto navadna fraza, ki ima namen prikrivati egoistične namene posameznih oseb, pa bodi ta egoizem materialni ali pa le osebni, navadna častihlepnost. Načela, taktika nas ločijo, tako pravijo. In kdo pa koga ovira v razpravljanju o načelih in o taktiki? Razredni boj proletarijata je vojna delavcev, načela in taktika v detajlih je pa stvar razprave, teorije, ki se lahko vrši in nadaljuje tudi med bojem.

Marsikomu se bo zdelo to stališče nekam čudno. Vendar pa ve vse delavstvo, da more pričakovati zmago le od boja po dognanih pravilih in načelih, ki se pa po spoznanju v teku boja lahko izpremene in udeležujejo po danih razmerah in potrebi. Na tem stališču je delavstvo, na tem stališču bi moral stati ves pokret, pa ne bi moglo priti med proletarijatom nikdar do takega razkola,

da bi se en in isti razred človeške družbe, tukaj zaslužni razred delavcev, do krvi med seboj prepiral, psoval in pretepal proti svojim lastnim interesom in na veselje meščanskih političnih strank in kapitalizma.

Proti volji prav vsega proletarijata nastopa najhujša reakcija po vsem svetu. Ljudje pa, ki so igrili delavske organizacije, da danes niso sposobne za nobeno energično akcijo proti tej reakciji, razpravljajo o taktiki in načelih, o militaristični disciplini in o znakih, o orijentaciji itd.

Strankarski diletantizem razdvaja proletarijat, razredna neresnost je ono zlo, ki še danes preveva vrste voditeljev in delavstva, da se lovi za prazne besede in fantome, pozablja pa, da je življenje boj in da se je v tem boju treba borovati proti sovražniku delavskega razreda, ne pa proti svojim sodrugom. Ta velika zmiota je potisnila delavski pokret za desetletja nazaj!

Proletarijat! Ali hočeš še dolgo igrati slepe miši z zavezanimi očmi? Ali ni že čas, da stopiš na plan kot razredna celota? Sedaj te ne respektira nihče; ali nisi ti tisti, ki giblje ves svet?

Kdaj se boš res zavedel tega in se uveljavil?

Zaščita stanovanjskih najemnikov.

Stanovanjski zakon se s 1. januarjem 1923 zopet omili za hišne posestnike. Kakor priznavamo, da se je marsikaj dogodilo tudi, kar ni bilo v intencijah tega zakona, da so nekateri zlorabljali varstvo, je vendar še nujno potrebno to varstvo najemnikov. Glavno poslabšanje zakona je v tem, da oblasti ne bodo smele več zasezati posameznih delov že najetih stanovanj. Bogataš torej, bo lahko imel deset ali petnajst sob, če ne bodo popolnoma prazne, vendar jih oblast v zmislu izpremenjenega zakona ne bo smela zapleniti. Oblast bo smela razpolagati samo še s popolnoma praznimi stanovanji. Vrhutega pa ostane še v veljavi neodpovedljivost stanovanj, to je, kar je zlasti važno za delavske in uradniške sloje po mestih in večjih krajih, hišni posestniki stanovanja še ne bodo mogli odpovedati brez temeljitega zakonitega razloga. Znatno poslabšanje zakona pa je v tem, ker prepušča najemniku in gospodarju, da se glede najemnine sporazumeta. Ako bi se najemnik in gospodar ne mogla iz-

lepa sporazumeti glede najemnine, tedaj odloča o višini najemnine posebni odbor, ki ga določa zakon, ki pa ne more sklepati o odpovedi stanovanja, nego samo o višini stanarine. Ta določba je za najemnike jako nevarna, ker bo nastala konkurenca v ponudbi za stanovanja ter se na tak način iz te možnosti draženja stanovanj lahko razvije najlepša kupčija s stanovanji, pri katerih bodo služili hišni posestniki, odvetniki, mešetarji in agenti, a najemniki — plačevali.

Minister za socialno politiko je izdal dne 7. avgusta razglas, v katerem opozarja stanovanjske oblasti, da naj še pred 1. januarjem 1923 pregledajo stanovanja in jih rekvirirajo za tiste, ki jih še nimajo, ker po novem letu to ne bo več mogoče.

Tudi mi opozarjamo občinstvo na to izpremembo zakona in pozivljamo, da podpirajo one, ki so brez stanovanj in stanovanjske urade v tem, da se še pred 1. januarjem 1923 spravi kolikor mogoče brezstanovanjcev pod streho.

POLITIČNI PREGLED.

„Jutro“ se norčuje iz konzumentov. Danes teden je „Jutro“ priznalo, da vlada dela doslej le eksperimente v gospodarski politiki. Končno pa pravi, sedaj smo pa našli ključ modrosti, ki bo dvignil dinar — menda na Mont Everest. Doslej še pač ni noben list tako silno razgalil svojih zapnikov v vladi kakor je to storilo „Jutro“. Torej eksperimente so delali, igrali so se nestrokovnjaki — in to se pozna in občuti v naši gospodarski politiki. Takoj v nedeljo zopet prihaja „Jutro“ s senzacionalno vestjo o zaščiti konzumentov. Cel tucat naslovov ima poročilo: „Energična carinska zaščita konzumentov; Izvoz živil trajno onemogočen. Socialnopolitična smer v državni politiki. Novi ukrepi. Stabiliziranje je danes sploh valutni problem itd. No, sedaj bo pa že, se je oddahnil lačni čitatelj. Ozmimo se pa pri tem slavo-spevu nekoliko nazaj in primerjajmo, kaj se je godilo minuli dve leti in kaj se godi danes. Vsako leto se začne nekaj tednov po četrti akcija proti draginji, ki se vleče dva do tri mesece, tako, da krušni spekulant lahko vse žito pokupi. Manjši pridelovalci žito radi prodajo veletrgovcem, ker vlada grozi z zaščito konzumentov, po razmeroma visokih cenah v strahu, da cene padejo. Kričanje se vleče par mesecev, spekulant imajo žito v zalogah, potem „zaščita“ popusti, cene pa se zopet dvigajo. Dobiček imajo spekulant in banke. To se ponavlja vsako leto. Prav tako se ponavlja vsako leto ob tem času pomanjkanje vagonov. Vsi vemo, da je ta čas v letu najmanj prometa na železnici, ker je polno drugega dela. Kljub temu se to dogaja vsako leto in tudi letos. Že nad dva meseca ni vagonov. Tudi ta stvar ima svojo stran. Ker ni vagonov, se ne more preskrbeti pasivnih delov države z živili ob žetvi in spekulant imajo ugodno priliko, da jim drugi trgovci ne odpeljejo bogatega dobička izpred nosa. Neverjetno je, da bi „Jutrovi“ poročevalci vsega tega ne vedeli. Zakaj se to ponavlja vsako leto? Po čigavi malomarnosti? V čigav dobiček? To so vprašanja, na katera naj bi „Jutro“ odgovarjalo. Merodajni faktorji prav dobro vedo, kaj se godi, vedo tudi zakaj se tako dela, a v svojem glasilu pa vsako leto farbajo javnost o akciji proti draginji, dve leti že stabilizirajo dinarsko valuto itd. Vsako leto pa pada naša valuta, vsako leto monopolizirajo spekulant živilske pridelke — tako se zdi kakor bi to bili sami eksperimenti. Gospoda na menda eksperimentira zavedno, ker eksperimenti neso tistim, ki imajo denar. — Prebadašti dovtipi so to, ki jih servirate občinstvu!

Kako perejo zamorca. Vlada trobena, t. j. „Zagreber Tagblatt“ prinaša dne 2. septembra laskav uvodnik o ministru za socialno politiko Gregorju Žerjavu. Obenem se

pa navidez hujuje nad njim, češ, da je za trboveljske rudarje predlagal nekaj novega, t. j. takozvani „Indeks“, po katerem naj bi se rudarjem zviševala plača brez mezdnih pogajanj v sorazmerju z draginjo. Trboveljska družba naj torej rudarjem sama plače povišuje ali pa znižuje, kakor se razvijajo cene. Žerjav je baje to kopiral po avstrijskem sistemu. Članek je gotovo pisan po naročilu kogarkoli. Zaraditega hočemo zagreb. „Tagblattu“ povedati, da ni to prav nič novega, vsaj pri nas v Sloveniji ne! Ta sistem mezdnih gibanj je pri nas že dolgo uveden v večih podjetjih, le da ga nekatera podjetja kljub dogovoru (tudi Trboveljska) sabotirajo. V Strojnih tovarnah na primer je ta sistem že pred dvema leti uvedel ravnatelj inženjer Boncelj. Minister za socialno politiko seveda tega ne ve, ker nima časa, da bi delavsko vprašanje študiral (ima res mnogo drugega posla), pa mu tega tudi ne zamerimo, temveč mu samo povemo, da ni našel nič novega, nič dobrega, in vse kar je doslej za delavstvo že iznašel, je bilo samo slabo! Stavimo pa tu dve vprašanji, eno na ministra za socialno politiko, ki še vedno trdi, da delavstvo trboveljskih rudnikov ne spada v kompetenco ministrstva za socialno politiko. Kako je potem mogel staviti kake predloge? In ker zagrebški „Tagblatt“ piše, da je zelo nespametno zvišavati plače trboveljskim rudarjem ob vsaki narasli draginji, ker trboveljskih rudarjev ni mogoče primerjati z avstrijskimi delavci. Vsak trboveljski rudar baje pridelal doma dovolj živeža —! Tako piše „Tagblatt“. Sedaj vprašamo pa trboveljske rudarje, če so res vsi posestniki in imajo kmetije doma? Vsekakor pa „Jutro“ in zagrebški „Tagblatt“ zamorca ne bosta oprala!

Vlada se bo posvetila socialni politiki in valutnim problemom. Facta loquuntur. Dejanja govore. Tako mora vzkliti čitatelj „Jutrovega“ ekspezeja o bodočem delu. Vsa minulosť nam čisto jasno kaže, odkar vlada radikalno-demokratska koalicijska, da se v socialnopolitičnem oziru ni storilo prav nič, kar bi smeli imenovati napredek, pač pa lahko naštejemo celo vrsto ukrepov te vlade, ki gre do za tem, da se obstoječi socialnopolitični zakoni odpravijo in na njih mesto uvede neobzirno izkoriščanje delavstva in uradništva. Sedanja vlada vidi socialno politiko v tem, da se uveljavi manchestersko izkoriščanje na eni strani, na drugi strani pa zaradi stroškov in rizika države odpravi vse ono, kar bi v državi lajšalo socialno bedo, in če kaj ostane, mora vse plačati delavstvo. Za primer navedimo samo socialno zavarovanje. Za to zavarovanje so veliki prispevki, dajatve pa, v primeri z dohodki, za zavarovance majhne, a za svoje razmeroma velike zato, da ne bo treba državi nositi stroške

za bolnice, porodnišnice itd. Vlada je s tem naložila ta bremena, ki bi jih morala nositi sama, delavstvu. Isto velja za brezposelno podporo, za delavske azile itd. — Ta politika, ljubi demokratje, ni socialna; to je politika izrabljanja neimovitih slojev do skrajnosti. — Seveda moramo pri tem vedeti tudi to, da država nikjer nič ne prispeva. Taka socialna politika nas spominja na „Srako in pavje perje“.

Konec protidraginske akcije? Veliko besedičenja je bilo te tedne po časopisu o energični vladni protidraginski akciji. Sedaj pa so to kašo tako zabelili: Minister vojne zahteva 30 milijonov dinarjev za nabavo živeža vojski. — Sicer napravi iz tega „pitanje“. Akcija proti draginji je bila akcija za militarizem? Zato tak vrišč, zato tak halo! Sedaj bo zadovoljen minister vojne, vlada pa je prešla na nove smerice v finančni politiki. Carinsko politiko pa bodo izpreminjali celo v socialno politiko! Kam plovemo? (Op. ured.: Najnovejša poročila pravijo, da je dovoljenih 30 milijonov določenih za draginske doklade častnikom. Kdo ima torej prav? „Jutro“ ali drugi listi?)

Nove smernice naše finančne politike. Človeku se lasje ježe, ko čita meščansko časopisje, ki napoveduje nove smernice naši gospodarski politiki. Torej: demokratsko-radikalna vlada, ki je z malim presledkom krmarila naš državni voz, ga rinila vedno globlje v blato, prihaja tedaj do spoznanja, da je treba naši finančni, gospodarski politiki novih smernic. S to napovedjo obenem priznava ta vlada, da je bila njena dosedanja „smernica“ — če je bila sploh kaka smernica — pogrešna, in da je za te pregrehe stradal in trpel delavec, konzument. Naša vlada je kakor „copernik“. Najprej obeta čarovnijo, veliko in izredno, ko ga pa začutiš, da ne zna delati obljubljenih čarovnij, te skuša iznova opehariti in preslepiti. Tò dela dotlej, da ga vržeš na cesto. Kdor pa je pripovedoval, da dela sedanja vlada nad državljeni zločine, nad tem so vihteli zakon o zaščiti države, vihteli bič po resnici, mesto da bi padal bič po njih. Nova smernica finančne politike, napovedana po buržuaziji pa bo za proletarijat nov kos poti na Golgato.

Princu Juriju so kupili v Nišu hišo, avtomobil in nekaj kočij. Tam bo imel stalno bivališče. Tako poročajo listi in s tem je afera zaenkrat zaključena.

Slovenska Ljudska stranka se v Sloveniji pridno giblje. Neprestano prireja shode po deželi, ki jih naziva manifestacije. Stranka čuti, da veje močan veter proti demokratski stranki, ki vodi nesrečno, povsem protiljudsko politiko od alfe do omega svojega političnega programa. Na teh shodih se zlasti sprejemajo resolucije proti podržavljenju šolstva in proti odpravi verskega pouka iz šol. Dosedanja demokratska politika v vladi napravlja naravnost usluge Slovenski ljudski stranki in politični agitaciji.

Poboji v južni Srbiji niso zgolj politični. Da se marsikateri državljani ob jugovzhodu ne čutijo srečne v državi, je res, toda glavni krivec neredov tam doli je pa slaba uprava. V teh pokrajinah administracija sploh ni izvedena. Poglavar, komisar, žandar, to je vse. Za dobro upravo je pa treba več; treba je zakone poznati in jih izvajati. To omenjamo zaradi tega, ker oficijozni listi vedno pišejo o bulgarskih tolpah, ki jih pošilja Bulgarija čez mejo pleniti. Iz teh listov je posnemati vročo željo vlade, da hoče vojno z Bulgarijo. Samo to!

Zarota v Bukarešti? V Bukarešti so razkrili zaroto proti kralju in kraljici. Zapleteni so v afero bivši madžarski častniki, ki priznavajo svojo namero. (?)

Položaj v Italiji. Po zadnji protestni stavki delavstva so dobili fašisti v Italiji precej na svoji moči. Fašisti tvorijo danes državo v državi in so dejansko celo močnejši kakor vlada. Zaradi vseh teh dogodkov je nastalo tudi med organiziranim delavstvom nekaj zmede. Tako se je zveza železničarjev popolnoma odtrgala od Zveze dela. Zveza dela je bila

nekaka nevtralna strokovna komisija, ki je obsegala komunistične in socialistične organizacije. Komunisti so pa pozneje osnovali svojo lastno komisijo poleg stare zveze strokovnih organizacij. Da bi se pa omogočale čisto ekonomske skupne akcije proletarijata, se je bila osnovala gorenja Zveza dela, ki sta jo priznavali obe strokovni komisiji. Sedaj je železničarska zveza popolnoma izstopila iz te Zveze ter s tem iz obeh strokovnih komisij. To so storili železničarji zaradi tega, ker so bili pri zadnji stavki najbolj prizadeti. Ob stavki so fašisti prišli vsakega železničarja, ki ni bil na delu, ga obsodil na mestu, pretepli, ranili, mu požgali pohoštvo in vničili vse, zlasti tam, kjer jih je bilo malo. Železničarska zveza je takoj potem čestitala D'Anunziju da se ni ubil, ko je padel z balkona in nato poslala izstopno izjavo Zvezi dela. Ali vse to ni nič pomagalo kaznovanih je bilo nad 50.000 železničarjev. Kaže, da italijanski proletarijat še ni izpil do dna čašo svojih muk. Po vseh teh dogodkih se utegne še ločiti Zveza dela, po večini socialistična, od socialistične stranke, s katero ima poseben dogovor. Glavna delavska zveza očita socialistini stranki, da ima v parlamentu eno tretjino poslancev, pa niso vstanu rešiti bedno delavstvo pred pobesnelimi fašisti. Če Delavska Zveza preneha sodelovati s stranko, s katero je doslej delala, bo to udarec za pokret. Zbor železničarjev je pa izstop iz Zveze odklonil.

Papež in Rusija. Rimski papež je sklenil s sovjetsko vlado dogovor, da sme poslati v Rusijo komisijo v pomoč gladnim. To je velik uspeh rimske politike, ki, dasi je v dogovoru določeno, da sme biti misija le karitativna, ne politična ali verska, ima vendar velik pomen za razvoj razmerja med sovjetsko vlado in Rimom in za vpliv Rima na razvoj v Rusiji.

Manjšinsko vprašanje na dunajskem medparlamentarnem kongresu, ki se vrši te dni, bo izzvenel končno v frazah, da se je treba ozirati pri reševanju problema narodnih manjšin na praktične potrebe in realnosti. To zlasti naglašajo italijanski zastopniki, ki se ob enem hvalijo, da so manjšinam dali več kakor zahteva mirovna pogodba. Izmed Italijanov sta govorila Dudan in bivši minister Ferraris. Zlasti pa smatrajo politiki to vprašanje za notranje, ker je treba prepustiti „odgovornost za red“ državam samim. Navzoč je bil tudi italijanski podtajnik ministrstva za zunanje zadeve Tosti di Valminuta, ki je vse to veroval in temu pritrjeval; je tudi praktičen mož, kakor vemo.

Genovska konferenca Društva narodov razpravlja o rešitvi mednarodnih gospodarskih problemov. V uvodu so govorili gospodje o gladi v Rusiji, o narodnih manjšinah, o Avstriji. Avstrijski kancler dr. Seipel je podal izčrpno poročilo o položaju v Avstriji. Od te konference je precej odvisno, kaj se zgodi z Avstrijo.

Reševanje Avstrije prevzame s pomočjo Anglije in Italije mala antanta, če bi svet narodov odklonil vsakršno pomoč. Angleška poročila pravijo, da mala antanta izdela v ta namen poseben načrt. Anglija in Italija bi zlasti podpirali osebni kredit. — Kupčija!

Trdovratna Francija. Francija noče ničesar slišati o plačilnih olajšavah za Nemčijo, dokler ne bodo urejene reparacijske zadeve. Francija igra v boju Nemčije proti veliki antanti na strani velike antante najodločnejši boj za interese antantnega kapitalizma. Dočim je Anglija oprezna, Amerika navidez takorekoč pasivna, se Francija postavlja kakor petelin na kupu gnoja in kokodajsa na vse strani, češ, da je nje gospodarski obstoj v nevarnosti. Z Anglijo je prišla Francija pri teh razpravah v jako ostro nasprotje. Če motrimo ves boj za rešitev Nemčije, oziroma srednje Evrope, se nam nehote vsiljuje misel, da tiči za Francijo ameriški stric, ki še vedno vidi v Angliji svojega najnevarnejšega kurenta na svetovnem trgu. Amerikanska terjatev privatnih dolgov je umetna pretveza, ki omogoča Franciji, da se

sklicuje nanjo in čuva svoje interese, a obenem pa tudi interese Amerike napram Angliji. Velika opreznost Anglije potrjuje to hipotezo. Anglija se dobro zaveda, da je gospodarska kooperacija z Nemčijo in Rusijo za Anglijo še mogoča, z Ameriko pa nič več, ker je Amerika gospodarsko premočna in v preugodnem položaju.

Ruski monarhisti se jako živahno gibljejo. Po vseh državah imajo svoje odbore, ki jih podpirajo kapitalistične vlade. Akcijo vodi v Parizu Trepov, v Berlinu Markov, v Beogradu Skaržinski in Bacušin, v Švici Krupenski in Balašov. Uspeha pa menda nimajo posebnega, ker ni med njimi slege in je režim v Rusiji krepak. Trepov se naravnost otresa sodelovanja in Nikolaj Nikolajevič ter Ciril Vladimirovič kot pretendenta na ruski prestol ne zaupata akciji za vzpostavitev monarhije. Velik del teh

čuvarjev ruskega prestola pa zaupa v zmago, če bi imeli pravega monarhističnega voditelja, ki bi vnel množice. Mogoče je pa, da prej ali slej napravijo eksperiment.

Grki so bili tepeni. V Mali Aziji so Turki prav temeljito porazili Grke. Zdi se, da je velika antanta, zlasti Italija, najprej ščuvala in izpodbujala Grke, da zasedejo del Male Azije, sedaj pa podpira Turčijo. Da, da, velika antanta ima interes na tem, da si je polomila Evropo svoje zobe; Grčija je menda predzadnja škrbina, ki opusti nadaljne poizkuse okupirati del Male Azije, kar je edino pametno.

Angleži že zopet strašijo z razoroženjem. Lord Cecil stavi pa seji Društva narodov v Genovi posebno resolucijo, ki gre za tem, da se vse države obvežejo, razorožiti in zmanjšati vojske. Oborožene države so tudi za Anglijo nevarne.

DNEVNE VESTI.

Naročnikom. Večini naročnikov smo že zadnjič poslali poštne položnice. Vse prosimo, da takoj obnove naročnino. Nekateri naročniki pa dobe položnice šele drugi teden. Opozarjamo, da je danes dolžnost naročnikov, da čimprej plačajo naročnino, ker se imajo vsi listi boriti z eksistenco. Dobrih listov nam danes primanjkuje, zato zaslužijo vso podporo tembolj listi, ki res čuvajo resnost politike in interes proletarijata oziroma propagirajo z vso energijo zavest socializma.

Senzacije. Privadili smo se že tako na senzacije, da nas nič več ne vznemirjajo. Trosijo se vesti o ministrih, bankirjih, verižnikih, vladi, ki so gorostasne, pa jih nihče ne preklicuje. Senzacije so verjetne ali pa ne. Med njimi so gotovo tudi take, ki bi jih prizadeti ne mogli preklicati, so pa tudi izmišljene. In nespametno bi bilo, če bi „veliki“ možje, ki imajo kaj na vesti, vobče preklicavali, ker bi potem na podlagi polemike in dokazov javnost vendar izvedela, kaj je res in kaj ni res. Ker pa obdolženci lepo molče, se ljudje prepirajo med seboj ter ugibajo, kateri možakar je večji lopov ali pa kateri je večji poštenjak. Javnost s tem pozabi na resnost politike in gospodarstva, možje, ki so jih napadali zlobni jeziki ali pa strupena peresa, ostanejo v časteh, če jih zaslužijo ali ne, ker javnost nima časa za brige resnih dnevnih vprašanj. Ta metoda je pokopala že mnogo zločinov, mnogo pa zamudila napredek. Molčanje v takih primerih je orožje krivcev. To nam potrjuje praktično življenje. In meščansko časopisje goji te metode namenoma.

Ljubljanski davek na nočni obisk gostiln in kavarn dela gostilničarjem in kavarnarjem ter njihovim uslužbencem preglavice. Bridko se pritožujejo, protestni shod so sklicavali in trdili, da zaradi tega nesrečnega davka gostje odhajajo iz gostiln in kavarn. Ta razlog ne drži. Res je, da se pametni gostje zaradi tega davka ne razburjajo, marveč celo trdijo, da je premajhen, ker je povsod drugod večji. Gostilničarji imajo sicer nekaj neprijetnosti s pobiranjem davka, da pa je gostov vedno manj, je pa kriva naraščajoča draginja. To je vsakomur jasno, kdor pozna dohodke ljudi, ki obiskujejo gostilne, zlasti pa kavarne. Pobiranje davka na nočni obisk bi se lahko uredilo drugače. Pobiranje naj bi prevzela ta ali ona korporacija, podporna ali dobrodelna, kateri bi občina dala nekaj odstotkov za pobiranje. Vrhutega bi listke za pobiranje davkov lahko založil kak denarni zavod ali drugačno podjetje, ki porabi zadnjo stran listkov za svojo reklamo. Ako bi se pobiranje tega davka uredilo tako, bi imela dohodke občina za siromake, dotična korporacija za podpore za dijake ali kako drugo panogo humanitarnosti, gostilničarjem in kavarnarjem ter njihovim uslužbencem pa bi ne prekipeval več žolč zaradi tega davka.

„Jutro“ pere perilo brez mha in vode. Četrtkovo „Jutro“ napada zopet „Jadransko banko“ in Kamenaroviča, obenem pa jadicuje in nagla-

ša, da interje razmere bank ne bi smele v javnost. Nam se zdi, da v tem bankarskem dvoboju ne gre za to, kdo kaj očita, marveč za to kaj očita in koliko je resnice na očitkih. Iz izvajanj „Jutra“ se da jasno sklepati tendenca, da so banke nedotakljive in da smejo ropati in pljačkati kakor se jim poljubi. To pa ni resnično. Tudi banke in nje voditelji so roparji, če ropajo. Javnost bi rada vedela ali so se res zaslužili stomilijoni brez dela in kdo je moralno so-kriv. Toliko poštenja je že potreba.

Inserat (po „Jutru“): Kraljeva vlada SHS, ki ji načeluje Nikola Pašić, ministrujejo pa sami izvoljenci demokratske-radikalne koalicije, išče ponudb za nove smernice. Prednost imajo ponudbe, ki dopuščajo zarado v dosedanem obsegu. Ponudbe je vposlati v Ljubljani upravništvu „Jutra“, v Beogradu pa direktno na inserenta, če kaj ve o tem.

Častnikom je vlada že dovolila posebne draginske doklade, uradnikom pa še ne. Tu ni bilo treba nič čakati na sprejem službene pragmatike.

Vlada eksperimentira dalje. Zadnje dni se vrše prav pogostoma seje ministrskega sveta. Posvetuje se o padanju dinarske vrednosti, o draginji in o stvareh, ki jih ne sporočajo javnosti. Najnovejša vest je ta, da se je ukinila carina na moko, mast, drva in zelenjavo. Izvoljen je tudi odsek za prehrano pasivnih krajev. Predloge je stavil minister dr. Zerjav in tudi v odsek za prehrano so ga izvolili, čeprav je šef ministrstva za socialno politiko. Radovedni smo, koliko časa bodo ti sklepi veljavni. Čitali smo jih namreč v „Jutru“, ki ima zadnji čas nalogo, da varuje in krasí dekorum mladodemokratske generacije.

O izvoznih, ki jih je dovoljevalo poljedelsko ministrstvo, krožijo še vedno vesti. Pucljeva soproga je baje dobila dovoljenje za izvoz dvajsetisoč svinj. Tudi radikalni listi groze (Tribuna), da obelodanijo afe-re o izvozu živine in mesnih izdelkov. — Ne molka, pojasnila treba, drago „Jutro“!

Narodna skupščina se sestane šele 21. septembra.

„Slovenski Narod“ bere levite dru. Kukovec. Minister na razpoloženju, g. dr. Kukovec, je dober človek. To ga je zavedlo, da je zašel med „Jutrovce“, ki niso prav posebno na dobrem glasu. Kukovec bi rad osnoval gospodarsko stranko, zato sklicuje shode. Tak shod je imel tudi v Celju, kjer je očital „Slov. Narodu“, da se okolo njega zbira par častihlepnežev. „Slov. Narod“ mu odgovarja, da je v svoji politiki vedno dosleden. Če se je rahlo dotaknil s kritiko delovanja nekaterih demokratov, je to storil zaradi tega, ker nekatere osebe delajo tako nespametno, da so popolnoma razbile demokratsko stranko, ki je v razsulu in jo bo težko zopet prenoviti. Ta izjava „Slov. Naroda“ dovolj jasno pove, kako je z demokratsko stranko v Sloveniji. Na vse to se tudi mi ne čudimo več, da zagovarjata dr. Kukovec in tudi „Slov. Narod“ ustano-

vitev nekake gospodarske in delovne stranke.

Državni uradniki sklicujejo zborovanje, kjer hočejo odločno nastopiti proti zavlačevanju regulacije njih plač. Zato obljubuje dr. Ribar, da se zakonodajni odbor sestane dne 16. t. m., ter sklene kratkim potom uradniško pragmatiko.

Akcijo proti draginji je pričel proletarijat po vsej Jugoslaviji. Prirejal je že velike manifestacije proti verižništvu in oderuštvi v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu in drugih krajih naše države. Obsojajo ti shodi sedanjí režim, ki posredno podpira vse to slabó gospodarstvo v državi. Tudi pri nas je draginja narasla, a vlada joča klika se norčuje iz konzumentov.

S. Etbin Kristan, kakor poroča „Jutro“, je bil imenovan v ministrskem svetu za izseljeniškega delegata v ministrstvu za socialno politiko s sedežem v Novem Jorku. Računamo, da bo na tem mestu delal v korist bednih izseljencev.

Napredni učitelji so imeli na Bledu svojo skupščino. — Pozdravljali so vse, Sokole in druge, sklepali pa resolucije, ki so vse prej kot dokument naprednosti in prispevek k razvoju človeške družbe. So tipični uslužbenci režima; minister Vilović jih je nagovoril in jih pohvalil. Ni pa izključeno, da bo sedel jutri ta minister že v opoziciji in imenoval vse one, ki tulijo z režimom, navadno bando.

Železničarje, ki zakrivate nezgode na železnici, bodo sodila redna sodišča, ne disciplinarna sodišča. Minister Stanič pravi, da se obravnave pred disciplinarnim sodiščem predolgo vlečejo. Ali ni to zopet zanjka, s katero hoče minister izločiti kvalificirana sodišča, ter obravnavati take nezgode kot navadne zločine, čeprav prihaja tu sto in sto okoliščin tehnične in službene naravi v poštevek, ki so povzročile nezgodo, ne pa hudobni namen obdolženca.

Ljubljanski velesojem se je kljub neugodnemu vremenu še dobro obnesel. V primeri z lanskimi sejmi je zaznamovati znaten napredek na sejmu in tudi sicer v živahnem zanimanju za prireditve in blago, ki je razstavljeno.

Začasna delavska zbornica v Ljubljani posluje od 2. avgusta v provizorični zgradbi na vogalu Dunajske ceste in Ceste na južno železnico.

Državna borza dela (posredovalnica za delo) v Ljubljani ponovno naznanja, da se odslej naprej nahaja v pritličju mestnega magistrata nasproti Zglaševalnega urada na Mestnem trgu, na kar se p. n. delodajalci in delojemalci opozarjajo.

Uradije vsak dan izveniši nedelj in praznikov od 8. ure zjutraj do 2.

Železnica Murska Sobota—Ljubotomer—Ormož je dobila vladno odobrenje in 90 milijonov dinarjev kredita v namen gradbe. Če je le resnica, kar poroča »Jutro«?

Umrli je nenadoma v Ljubljani za kapjo dvorni svetnik g. dr. Fran Zupanc.

Mestni gasilski urad. Pri mestnem magistratu se je osnoval urad, oddelek magistrata, to je mestni gasilski urad. Svoje uradne prostore ima v Mestnem domu, ter so uradne ure, za stranke od 11. do 12. ure vsak dan. V področje tega urada spada požarna policija, gasilstvo, kontrola požarno varnostnih naprav v tovarnah, gledališčih, zavarovanje gasilcev itd. Gasilski urad ima sedaj enega vežbalca, 6 gasilcev in 2 telefonista. Prvi gasilni avto bo dogotovljen koncem septembra t. l., koncem novembra pa pride motorna brizgalna. Vodstvo gasilskega urada je prevzel gasilski nadzornik Janez Kolessa.

Občinske volitve v Ljubljani. Občinske volitve se bodo vršile v Ljubljani 3. decembra 1922. Volilo se bo 49 odbornikov in 49 namestnikov. Popravki volilnega imenika, ki je razporejen na magistratu vsak delavnik od 8. do 14. ure v popisovalnem uradu, se smejo izvršiti le še do 15. t. m. Volilne upravičence zaradi tega opozarjamo, da pregledajo volilne imenike ter poskrbe za to, da bodo vpisani, če bi bili slučajno izpuščeni. Bodoče volitve bodo za Ljubljano silno velikega pomena.

Jugoslovanski profesorji imajo te dni v Ljubljani svoj kongres.

Vojni invalidi ima Jugoslavija po poročilu ministrstva za socialno politiko, 68.236. Svojo hišo jih ima 45.332, brez doma jih je 22.904. Sami sebe in rodbin jih ne more preživljati 12.529. Med invalidi je Srbov 33.666, Hrvatov 21.368, Slovencev 11.467, Nemcev 2657, Madžarov 2527, Rumunov 807, Čehov 643, Turkov 143, Rusinov 135, Bulgarov 101, Italijanov 11, Poljakov 9 in 1262 drugih narodnosti. Nepismenih invalidov je 23.965, z ljudskošolsko izobrazbo 44.999, srednješolsko 420, z vseučiliško 287.

Socialni vestnik.

Mednarodni rudarski kongres.

Politični pomen rudarskega kongresa, ki se je vršil sredi avgusta 1922 v Frankfurtu, je izražen že v pozdravnem govoru, ki ga je govoril Anglež Hodges, izvajajoč: Versailleska pogodba se mora takoj določiti izpremeniti, ne le polagoma in

deloma, ker sicer ni upanja na narodno in mednarodno obnovo. — Angleško delavsko gibanje se trudi, vplivati na vlado, da se omilijo težki pogoji zmagovalcem. Zasigurati hočemo svetu mir in proklinjamo vojno furijo.

Kongres je razpravljal o bogatem dnevnem redu in storil zelo važne sklepe, večinoma soglasno, nekatere proti glasovom Francozov, ki so bili mnogokrat osamljeni s svojimi naziranjimi.

O mednarodni ureditvi delovnih pogojev je poročal tajnik Hodges, kakor je sklenil kongres.

Načelstvu se naroča, da izdela enoten načrt zahtev, ki se imajo izvesti v rudarstvu vseh dežel. Ta načrt se naj po možnosti ozira na sklepe, ki so bili storjeni tekom časa na mednarodnih kongresih. Zaeno se pozivljajo vse edinice, da skušajo doseči v posameznih deželah te zahteve. To naj bo prvi korak, da se enotno urede delovni pogoji v rudarskih podjetjih celega sveta.

V tajni seji je razpravljajal kongres tudi o stavki ameriških rudarjev in določil za nje večjo podporo. — V pogledu mednarodne ureditve premogovnega gospodarstva je predlagal kongres mednarodnemu komiteju, da bodo rudarji vseh dežel zastopali zahtevo po ustanovitvi mednarodnega biroja za razdeljevanje premoga.

Koncem razprave je zavzel kongres svoje stališče, na katerem je bilo zastopanih deset držav, po 118 delegatih z 2.128.000 člani, tudi glede reparacijskih dobav premoga. Za mednarodni komite je utemeljeval Dejarbin (Belgijec) nastopni sklep: Mednarodni rudarski kongres se pridružuje sklepom Amsterdamske internacionale, ki se tičejo obnove razrušenih pokrajin. Mednarodni kongres meni, da so določila dogovora v Spa, ki se tičejo dobave premoga aliiranim državam, kriva današnjega resnega položaja. Kongres sklene predlagati reparacijski komisiji, da sprejme deputacijo mednarodne rudarske zveze, ki bo zastopala izpremembo tega dogovora.

*

Stavka lesnih delavcev v Ljubljani. Stavka mizarjev traja dalje. Razporejenost stavkujočih pa je tako ugodno, da delodajalci vzlic vsem intrigam, katerih se poslužujejo, ne bodo zlomili stavke. Delavstvo, dokler ne doseže svojih zahtev, se ne porne na delo. Delodajalci so se začeli lotevati organiziranih delavcev, češ, pojdi delat, vsaj ti plačam, kolikor zahtevaš. S tem se jim tudi ni posrečilo ujeti delavce, razen par ta-

kih, ki jih delavstvo že itak ne mara v svoji sredi, in ki si jih bo zapomnilo, da so izdali delavstvo. Delodajalci naj si zapomnijo, da si bo tudi delavstvo zapomnilo, kdo je prijatelj delavstva in kdo ni. Povemo pa tudi, da njihovo tarnanje ne pomaga nič; delavstvu se odpirajo oči, ker vidi, da delajo delodajalci s 300%—400% dobička, za delavstvo pa nimajo nič. Tako, gospodje, ne bo šlo; treba bo začeti tudi z delavstvom računati in mu dati vsaj eksistenčni minimum. Lesnim delavcem pa kličemo: le pogumno naprej, zmaga je gotova!

Stavka tiskarjev v Avstriji traja od ponedeljka. Zvišanje plač zahtevajo, in sicer sto odstotkov, podjetniki jim ponujajo trideset odstotkov. Časopisi ne izhajajo.

Brezposelnost v Čehoslovaški. Zaradi dviganja češke krone je nastala v industriji velika kriza. Brez dela je okoli 170.000 delavcev.

Stavke na Francoskem. Na Francoskem imajo velike stavke. V stavki so železničarji, avtomobilski delavci in transportni delavci.

Kovinarska stavka v južni Rusiji. Po poročilih iz Moskve je stopila pretežna večina kovinarskega delavstva v južni Rusiji v stavko. Značilno za položaj delavstva v Rusiji je dejstvo, da zahteva 7.5 zlatih rubljev na mesec, dočim se jim ponuja 5 rubljev. — Pred vojno je znašal delavčev zaslužek približno desetkrat toliko. Od konca leta dalje na mezde stalno padajo. Po uradni statistiki so padle dejanske mezde od novembra lanskega leta do danes približno za eno tretjino. Položaj delavstva je tako obupen, da je stopilo kljub najrazličnejšim represalijam v stavko.

Rudarska stavka v Ameriki končana. Šest mesecev so stavkali rudarji v Zedinjenih državah. Podjetniki so hoteli znižati mezde. Predsednik je večkrat posredoval. Pri končnih pogajanjih se je sklenilo, da ostanejo mezde iste kakor so bile pred stavko. Podobni boji tudi nas čakajo.

Izdajatelj in odgovorni urednik dr. L. Perič.
Lastnik Konzorcij „Zarje“. — Tiska tiskarna
J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kar je res, je res!

Testenine

„PEKATETE“

so tako okusne in tečne, da so splošno hvaljene.

Zahtevajte jih pri trgovcih!

Širite in naročajte tednik „ZARJA“!

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zadružna centrala za manufakturo en gros en detail.

!! Zgolj prvovrstni češki in angleški izdelki! !!

Skladišče v „Kresli“, Lingarjeva ulica 1. — Prodajalna na drobno v Stritarjevi ulici št. 5. — Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11. — **Upoštevajte pri nakupih!**

Najboljše in najvarnejše
naložite svoje prihranke v

Hranilnem oddelku

!! Delaj, zbiraj, množi in vlagaj !!

Konsumnega društva za Slovenijo, Ljubljana.

Obreštuje hranilne vloge po
vloge proti 1/2 l. odpovedi po

5 1/2 %
6 %

brez odbitka rentnega in invalidnega davka

Poštni predal št. 13.
Telef. int. št. 178.

Pošt. ček. rač. št. 10.532.
Brzj. nasl. „Kodes“ Ljubljana

Vloge se lahko vplačujejo osebno ali pa potom položnic v **centrali** v Ljubljani ali pa v **podružnicah**: Celje, Štore, Rogatec, Litija, Kamnik, Tržič, Radovljica, Borovnica, Gorje, Koroška Bela, Sava, Jesenice, Mojstrana, Krnjska gora, Ljubno, Pragersko, Ptuj, Maribor, Ribnica na Pohorju, Fala, Št. Lovrenc na Pohorju, Guštanj, Prevalje, Leše, Mežica, Črna L., Črna II.

Hranilni kapital K 5.000.000. Vlagajmo prihranke v lastno hranilnico!